

Цитування:

Васюта О. П. Академічний симфонічний оркестр «Філармонія»: комунікативний аспект симфонічного виконавства. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2020. №3. С. 189-192.

Vasiuta O. (2020). Philharmonic Academic Symphony Orchestra: the communicative aspect of a symphonic performance. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 3, 189-192 [in Ukrainian].

Васюта Олег Павлович,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри мистецьких дисциплін
Національного університету
«Чернігівський колегіум» ім. Т.Г. Шевченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0217-3090>
olegvasiuta1949@ukr.net

**АКАДЕМІЧНИЙ СИМФОНІЧНИЙ ОРКЕСТР «ФІЛАРМОНІЯ»:
КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ СИМФОНІЧНОГО ВИКОНАВСТВА**

Мета статті. Дослідження пов'язане з обґрунтуванням комунікативного потенціалу симфонічного виконавства, проведене на прикладі масштабної творчої діяльності академічного симфонічного оркестру «Філармонія» Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів і концертних програм. Симфонічний оркестр «Філармонія» – перший в регіоні професійний творчий колектив, який впродовж останніх двадцяти років системно пропагує симфонічну музику вітчизняних і зарубіжних композиторів.

Методологія дослідження. Відповідно до поставлених мети і завдань головні методологічні підходи ґрунтуються на використанні історико-музикознавчого, причинно-наслідкового, системного методів, що дозволяє дослідити різні аспекти симфонічного виконавства, яке здійснило суттєвий вплив на формування якісних ознак музичного життя регіону. **Наукова новизна** та значимість отриманих результатів мистецтвознавчого дослідження полягає в тому, що вперше піддано аналізу комунікативний потенціал симфонічного виконавства першого на Чернігівщині професійного симфонічного оркестру, який активно поширює різні стилі і жанри симфонічної музики; репрезентує виконавську культуру України на міжнародному рівні, здійснює суттєвий вплив на комунікаційні процеси культурно-мистецького життя регіону на принципах діалогу культур та породжує нові духовні ідентичності, демонструючи їх конструювання за реальних умов сучасного суспільства. **Висновки.** Вперше симфонічне виконавство академічного симфонічного оркестру «Філармонія» розглядається як комунікативний процес культуротворення, що здійснює вагомий вплив на формування цілісної картини музичної культури регіону. Важливо, що регіональний ракурс симфонічного виконавства дозволяє дослідити як національний, так і міжнародний потенціал музичного мистецтва, сформований на сучасних підходах до організації гастрольно-концертної діяльності, яка базується на принципах культурної взаємодії в рамках творчих проєктів і має позитивні музично-професійні, духовно-естетичні наслідки та стає потужним фактором культурної динаміки мистецького розвитку Чернігівщини.

Ключові слова: академічний симфонічний оркестр «Філармонія», симфонічне виконавство, комунікативний потенціал, культурна динаміка.

Васюта Олег Павлович, кандидат искусствоведения, доцент, профессор кафедры художественных дисциплин Национального университета «Черниговский колледж» им. Т.Г. Шевченка

Академический симфонический оркестр «Филармония»: коммуникативный аспект симфонического исполнительства

Цель статьи. Исследование связано с обоснованием коммуникативного потенциала симфонического исполнительства, проведенное на примере масштабной творческой деятельности академического симфонического оркестра «Филармония» Черниговского областного филармонического центра фестивалей и концертных программ. Симфонический оркестр «Филармония» – первый в регионе профессиональный творческий коллектив, который на протяжении последних двадцати лет системно пропагандирует симфоническую музыку отечественных и зарубежных композиторов. **Методология исследования.** В соответствии с поставленными целями и задачами главные методологические подходы основаны на использовании историко-музыкального, причинно-следственного, системного методов, позволяет исследовать различные аспекты симфонического исполнительства, оказавшему существенное влияние на формирование качественных характеристик музыкальной жизни региона. **Научная новизна** и значимость полученных результатов искусствоведческого исследования заключается в том, что впервые подвергнуты анализу коммуникативный потенциал симфонического исполнительства первого на Черниговщине профессионального симфонического оркестра, активно пропагандирующего различные стили и жанры симфонической музыки; представляет исполнительскую культуру Украины на международном уровне, оказывает существенное влияние на коммуникационные процессы культурной жизни региона на принципах диалога культур и порождает новые духовные идентичности, демонстрируя их конструирование в реальных

умовлях сучасного суспільства. **Висновки.** Вперше симфонічне виконавство академічного симфонічного оркестру «Філармонія» розглядається як комунікативний процес культурного взаємодіяння, що здійснює значуще впливання на формування цілісної картини музичальної культури регіону. Важливо, що регіональний ракурс симфонічного виконавства дозволяє досліджувати як національний, так і міжнародний потенціал музичального мистецтва, сформований на сучасних підходах до організації гастрольно-концертної діяльності, заснованій на принципах культурного обміну в межах творчих проєктів і має позитивні музично-професійні, духовно-естетичні результати, стає потужним фактором культурної динаміки художнього розвитку Чернігівщини.

Ключові слова: академічний симфонічний оркестр «Філармонія», симфонічне виконавство, комунікативний потенціал, культурна динаміка.

Vasiuta Oleg, Ph.D. in Arts, Associate Professor, National University «Chernihiv Collegium» named after T.G. Shevchenko

Philharmonic Academic Symphony Orchestra: the communicative aspect of a symphonic performance

The purpose of the article. The study is connected with the substantiation of the communicative potential of symphonic performance, carried out on the example of large-scale creative activity of the Philharmonic Academic Symphony Orchestra of the Chernihiv Regional Philharmonic Center for Festivals and Concert Programs. The Philharmonic Symphony Orchestra is the first professional creative group in the region that, over the past twenty years, has systematically promoted symphonic music by domestic and foreign composers. **Methodology.** Following the goals and objectives, the main methodological approaches are based on historical and musicological, causal, systemic methods. It allows you to explore various aspects of symphonic performance, which had a significant impact on the formation of qualitative characteristics of the musical life of the region. **The scientific novelty** and significance of the results of art history research lie in the fact that the communicative potential of the symphonic performance of the first professional symphony orchestra in the Chernihiv region, actively promoting various styles and genres of symphonic music, is analyzed; It represents the performing culture of Ukraine at the international level, has a significant impact on the communication processes of the cultural life of the region on the principles of a dialogue of cultures and gives rise to new spiritual identities, demonstrating their construction in the real conditions of modern society. **Conclusions.** For the first time, the symphonic performance of the Philharmonic Academic Symphony Orchestra is seen as a communicative process of cultural interaction, which has a significant impact on the formation of a holistic picture of the musical culture of the region. The regional perspective of symphonic performance must allow us to explore both the national and international potential of musical art, which has developed on modern approaches to organizing tour and concert activities, based on the principles of cultural exchange in the framework of creative projects and has positive musical, professional, spiritual and aesthetic results, it becomes an influential factor in the cultural dynamics of the artistic development of Chernihiv region.

Key words: academic symphony orchestra “Philharmonic,” symphonic vicinage, community potential, cultural dynamics.

Актуальність теми дослідження. Комунікативний потенціал симфонічного виконавства знайшов своє адекватне відображення у масштабній творчій діяльності академічного симфонічного оркестру «Філармонія» Чернігівського обласного філармонічного центру фестивалів і концертних програм (художній керівник і головний диригент, заслужений діяч мистецтв України, Почесний громадянин міста Чернігова – Микола Сукач). Створення симфонічного оркестру (1999р.) стало новим етапом поширення в регіоні симфонічної музики, започаткованої диригентами минулого, мистецькі зусилля яких розширили регіональні горизонти симфонічного виконавства і охоплюють його різні етапи: від першої половини XIX ст.- до початку XXI ст. [2; 3; 7]. Разом з тим, академічний симфонічний оркестр «Філармонія»-перший приклад інституалізації творчого колективу на базі профільної установи, головним завданням якої є організація гастрольно-концертної діяльності, поширення музичного мистецтва, зокрема симфонічної музики як в регіоні, так і за його межами [4].

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми духовно-комунікативного потенціалу мистецтва, вивчення різних аспектів взаємодії творчих суб'єктів міжкультурного діалогу посідають вагоме місце в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних філософів, істориків, культурологів, мистецтвознавців XX – початку XXI ст., зокрема, К.Апеля, Ю.Афанасьєва, М.Бахтіна, О.Берегової, П.Берка, Р.Біблера, Ю.Габермаса, О.Гриценка, В.Дятлова, М.Кагана, О.Лисяної, В.Личковаха, Л.Мазеля, В.Медушевського, О.Оніщенко, А.Світзинського, С.Скребкова, В.Суханцевої, В.Федя, Н.Харнокурта, М.Черкашиної та ін.

Мета роботи. Дослідження пов'язане з обґрунтуванням комунікативного потенціалу симфонічного виконавства, проведене на прикладі масштабної творчої діяльності академічного симфонічного оркестру «Філармонія» Чернігівського обласного філармонічного центру фестивалів і концертних програм.

Виклад основного матеріалу. Варто наголосити, що симфонічне виконавство як фактор динаміки розвитку музичного мистецтва зазначеного періоду входить до

загальної системи регіонального культурно-мистецького обігу на рівні творчої дії (культуротворчості) і стає якісно-новим, виразним, духовним конструктом, констатацією змін власне всередині окресленої культури. Отже, виходячи з того, що виконавська діяльність академічного симфонічного оркестру «Філармонія» має багатоаспектний характер, доцільним вважаємо застосування різних методів мистецтвознавчого дослідження: *спостереження, порівняння та вимірювання*. Це надасть можливість *об'єктивації* творчого процесу у сфері музичної діяльності та його належності до мистецької дійсності як у регіональному, так і загально-національному вимірах.

Симфонічна музика яскраво виявляє здатність людини до колективної творчості та духовного єднання. «Симфонія, досконало продиригована Малером, – наголошує німецький диригент Бруно Вальтер, – справила на мене враження, що за своєю силою дорівнює стихійному явищу природи, - ніколи не забуду свого потрясіння, не забуду екстазу слухачів і виконавців» [1, 101].

Розглянемо діяльність симфонічного оркестру «Філармонія» щодо реалізації щорічного міжнародного фестивалю класичної музики «Сіверські музичні вечори». В рамках зазначеного фестивалю відбулося понад 200 концертів класичної музики, які сформували слухачську аудиторію і стали фактором культурної самобутності регіону. По-перше, зазначений фестиваль сприяв пробудженню естетичного потенціалу слухачської аудиторії у її широкому соціальному вимірі. За 20 років функціонування фестивалю обслуговано понад 100,0 тис. слухачської аудиторії. По-друге, фестиваль класичної музики яскраво демонструє виконавську культуру у її регіональному та загально-національному вимірі. Алгоритм підготовки концертних програм оркестру передбачає творчу взаємодію носіїв різних музично-виконавських культур. В цьому аспекті симфонічне виконавство яскраво демонструє одну з суттєвих ознак сучасної музично-виконавської (крос культурної) глобалізації, яка уможливує системну співпрацю з різними гастрольно-концертними структурами. Як нами наголошувалося раніше, симфонічне виконавство новітньої доби є продовженням не лише історико-культурних та професійно-виконавських традицій регіонального розвитку музичної культури, а й має цілеспрямоване навчально-методичне спрямування стосовно диригентського мистецтва як самобутнього культурного явища. З багатьох різних точок зору на цей предмет, для нас важливим є те, що впродовж тривалого часу головний

диригент оркестру Микола Сукач поєднує викладацьку та диригентську діяльність. Ним було створено симфонічні оркестри різних навчальних закладів Чернігівщини, що стало ознакою симультанності (від фр. *simultane-одночасний*) творчої натури митця, виявленої у результатах логічно спрямованих різнопланових творчих дій для вирішення складних мистецьких завдань симфонічного виконавства. Зокрема, з симфонічним оркестром та хором музичного коледжу ім. Л.М. Ревуцького під керівництвом Миколи Сукача було виконано кантату-поему «Хустина» Л.М. Ревуцького, кантату «Карміна Бурана» К.Орфа та окремі твори української (К.Домінчен, Д.Клебанов, В.Губаренко, І.Карабиць), західноєвропейської (В.Моцарт, Й.Гайдн, Л.Бетховен, Ф.Шуберт, Й.Брамс) симфонічної музики, а також концертне виконання опер «Кармен» Ж.Бізе, «Юланта» П.Чайковського [5, 100].

Під час гастрольних виступів оркестру в Іспанії і Португалії (2018 р.) відбулося єднання камерного хору Харківської філармонії, солістів-виконавців з Білорусії, Болгарії, Великої Британії, Іспанії. В рамках зазначених виступів відбулося виконання «Реквієма» В.Моцарта, кантати «Карміна Бурана» К.Орфа, Дев'ятої симфонії Л.Бетховена, творів А.Вівальді, П.Чайковського. До речі, солістом оркестру був один з найвідоміших українських піаністів світу Олексій Гринюк. Виступи оркестру проходять в кращих концертних залах Європи, зокрема «Аудиторію Насьональ» (Мадрид), «Палау де ля музика» (Барселона) та ін. Наведені приклади засвідчують очевидний факт, який полягає в тому, що оркестр розширює не лише мистецькі музично-виконавські контакти, а й впливає на формування ознак соціо-культурної діяльності. Тобто, проблематика культуротворчості на основі симфонічного виконавства в даному контексті є реалізацією принципу рекреації (лат. *Recreatio* – відновлення) і виступає в якості своєрідного духовного, культурного дозвілля. З цієї точки зору, симфонічне виконавство стає одним із дієвих *порядків* паритету відносин всередині великого обшару музичної культури. Тут слухач стає учасником культурного діалогу, закладений в природі культурного процесу як концепт логіки культури у вимірах онтологічного (інтерпретаційного), музично-естетичного, конкретизованих у яскравих репертуарних напрацюваннях оркестру [7].

За таких обставин творчого процесу слухач відкриває нові зразки симфонічної музики, накопичує емоційний досвід, сформований на основі жанрової та національно-культурної специфіки. На перший погляд, симфонічне виконавство є явищем

екстериторіальності та детериторізації музичної культури. Водночас у процесі комунікації на рівні «виконавець – слухач» відбувається обопільне зближення естетичних бачень, підсилене творчими особливостями репертуарно-інтерпретаційних рішень. Разом з тим, це явище, з нашої точки зору, не є виявом духовної уніфікації, скоріше - навпаки. Ми вбачаємо у симфонічному виконавстві в першу чергу універсальну місію щодо поширюваності духовно-естетичних смислів і понять, з яскраво вираженою соціокультурною спрямованістю та наголошенням *рівноцінності* музичних культур у контексті зазначеної проблематики.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє акцентувати увагу на тому, що симфонічне виконавство, запроваджене академічним симфонічним оркестром «Філармонія» як на регіональному, так і міжнародному рівні є потужним фактором культуротворчості. Симфонічне виконавство дедалі активніше використовує закладений в ньому міжособистісне музично-виконавське спілкування як діалогічну за своєю природою форму єднання носіїв різних культур. При цьому, воно з одного боку, сприяє нарощенню музичного професіоналізму на регіональному рівні, а з іншого, розширює творчі горизонти власне регіональної культури як такої на основі взаємодії (перетікання) творчого досвіду, який зрештою й породжує нові духовні ідентичності та демонструє їх функціонування за умов сучасних реалій буття соціуму. Характерно, що симфонічне виконавство як складник музично-просвітницького механізму, як елемент духовного простору стає частиною більшої системи, системи культуротворення. Як відомо, рішенням сесії Чернігівської міської ради, художній керівник оркестру Микола Сукач отримав статус Почесного громадянина міста Чернігова. В сенсі останніх тенденцій репертуарної політики колективу, коли основою окремих концертних програм стають твори т. зв. «легкої музики», можна говорити про те, що симфонічний оркестр «Філармонія» стає активним учасником сучасної системи культуротворення «middle culture», розширюючи репертуарну палітру оркестрового виконавства за рахунок творів «поп-мистецтва».

За таких обставин творча праця академічного симфонічного оркестру «Філармонія» виявляє свою унікальність і пізнає «власну уособленість» у регіональному мистецькому просторі ХХІ століття.

Література

1. Бруно В. Тема с вариациями. Воспоминания и размышления. Москва: Музыка, 1969. 361 с.
2. Васиута О.П. Концепція музичної культури Чернігівщини ХХ століття як проблема музичної україністики. Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. Зб. наук. праць /голов. ред. Г. Скрипник. НАН України. 2018. Вип. 18. С. 19-24.
3. Васиута О.П. Диригентська діяльність К. Сорокіна як чинник актуалізації симфонічного виконавства. Музична україністика: сучасний вимір. Зб. наук. праць /за ред. І. Сікорської. Київ: ІМФЕ ім. М.Т.Рильського, 2011. С. 343-354.
4. Васиута О. П. Чернігівський обласний філармонічний центр фестивалів і концертних програм: сучасний модус музично-виконавської та концертної діяльності. Музична культура Чернігівщини-тезаурус України. Зб. наук. праць. Чернігів: Вид. Лозовий В. М., 2012. С. 43-45.
5. 100 років. Чернігівське музичне училище ім. Л.М. Ревуцького. Зб. наук. праць/Упоряд. В. М. Суховерський. Чернігів: Стар, 2004. 170 с.
6. Сукач М.В. Сергій Борткевич: партитура життя: монографія. Чернігів: Десна Поліграф, 2018. 136 с.
7. Шеффер Т.В. Музика в поміщицькій садибі. Військові оркестри. Історія української музики в шести томах. Том 1/3а ред. М.М. Гордійчука. Київ: Наукова думка, 1989. С. 343-352.

References

1. Bruno Walter (1969). Theme with variations. Memoirs and reflections. Moscow: Music [in Russian].
2. Vasiuta O.P. (2018). The concept of musical culture of Chernigiv region of the XXth century is a problem of musical Ukrainian culture. Ukrainian mystical exaltation: materials, reviews, 18, pp. 19-24 [in Ukrainian].
3. Vasiuta O.P. (2011). K. Sorokin's conducting activity as a factor of actualization of symphonic performance. Musical Ukrainian studies: modern dimension, 6, pp. 343-352 [in Ukrainian].
4. Vasiuta O.P. (2012). Chernihiv Regional Philharmonic Center of Festivals and Concert Programs: a modern mode of music performance and concert activities. Musical culture of Chernihiv region-thesaurus of Ukraine. Chernihiv: Ed. Lozovy V.M. pp. 43-45. [in Ukrainian].
5. 100 years. Chernihiv Music School. L.M. Revutsky. (2004). Chernihiv: Star. 170 p. [in Ukrainian].
6. Sukach M.V. (2018). Serhiy Bortkevych: score of life: monograph. Chernihiv: Desna Polygraph, 136 p. [in Ukrainian].
7. Schaeffer T.V. (1989). Music in the landlord's estate. Military orchestras. History of Ukrainian music in six volumes. (Vols. 1). Kyiv: Naukova Dumka. pp. 343-352 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.07.2020
Прийнято до друку 03.08.2020